

[C. F. Sørensen.]

Er det nu et økonomisk Spørgsmaal at sanere daarligt byggede Kvarterer? Det kan gøres op, hvad det koster Samfundet i Penge at rive et bestemt Antal Lejligheder ned og bygge dem op igen. Det er vanskelige at gøre op, hvad det koster Samfundet at lade det samme Kvarter ligge hen som et Slumkvarter, der spreder sin moralske Smitte og Sygdomssmitte ud over Byen. Det er jo nemlig rigtigt, naar Udvalget i Betænkningen, Side 30 skriver:

„Men Slumkvartererne er i Regelen ikke alene karakteriserede ved daarlige Boliger og Bygninger. Ogsaa Elementer blandt Beboerne, Folkelivet og visse Dele af Næringslivet i disse Kvarterer kan bidrage til at fuldstændiggøre Billedet. Personer med uordentlig Levevis og Overbefolkning i Forbindelse med mere eller mindre moralsk forpestede Forhold hidrørende fra Sammenstuvning af sociale Elementer, kommer ofte til at præge de elendige Kvarterer og Ejendomme, i hvilke den fattigste Del af Befolkningen er henvist til at bo.“

Hvis det, som sagt, kunde gøres op i Penge, hvad saadanne daarligt bebyggede Kvarterer med den uhyggelige Sammenstuvning af Mennesker koster Samfundet, vilde jeg tro, det vilde vise sig at være billigt at sanere.

Det er sagt, at det ikke kan nytte at græde over spildt Mælk, men det kan heller ikke nytte at jamre og klage over den daarlige Bebyggelse i gamle Byer. Megen af denne Bebyggelse har nemlig ikke været daarlig alle Tider, men er blevet det gennem Hundreder af Aars Slid. Det er gældende for dem alle, at de er bygget i en Tid, hvor Byplan og Byggelov var ukendte Begreber eller ikke effektive nok. Hver Borger byggede sit Hus ud fra sin Smag og økonomiske Evne. Skulde der grædes og jamres over daarlig Bebyggelse f. Eks. her i København, skulde det være over den Maade, hvorpaa det indre Nørrebro og det indre Vesterbro for 60—70 Aar siden er bygget op. Her var det ikke Borgere, der byggede til sig selv eller deres Virksomhed. Her var det Byggespekulanter, ofte Byggesvindler, der satte sine uhyggelige Mindesmærker over slet Byggeri, der ikke 70 Aar efter er en Skændsel for Hovedstaden og en Lidelse for de store Kredse af Arbejderklassens Kvinder og Mænd, der af økonomiske Grunde er tvunget til at bo her.

Det kan siges med Sandhed, at det private Initiativ ikke har været underkastet tilstrækkelig Kontrol fra Samfundets Side. Bestemte Kvarterer, Adelgade- og Borger-

gadekvarteret, visse Dele af Christianshavn, er blevet Slumkvarterer efter 150—200 Aars Slid og Ombygninger. Det indre Vesterbro og det indre Nørrebro samt et bestemt Kvarter paa Østerbro er for 2 Menneskealdre siden bygget som Slumkvarterer og er for visse Deles Vedkommende, hvad Lys og Luft angaar, betydelig ringere end de gamle Slumkvarterer, hvor Bebyggelsen ikke var saa høj. Men hertil kommer, at Lejeudgiften for Boliger i de ældste og daarligst vedligeholdte Ejendomme pr. m² ligger over, hvad det koster at bo i vel vedligeholdte Ejendomme. Det er de Forhold, der er medvirkende til, at Samfundet maa gribe ind til Beskyttelse af de økonomisk svage stillede Borgere. Det oplyses i Kommissionsbetænkningen, at i Adelgade- og Borgergadekvarteret koster 36 pCt. af Kvarterets 1 Værelses Lejligheder 12—16 Kr. pr. m², medens en Lejlighed med 1 Værelse og Køkken, men uden Centralvarme og Bad, opført i 1935, kun koster 11 Kr. 30 Øre pr. m², og helt moderne Lejligheder, men uden Centralvarme, fra 11 Kr. 75 Øre pr. m².

Naar de offentlige Myndigheder beskæftiger sig med denne Sag, er det nødvendigt at rejse et bestemt Spørgsmaal, nemlig hvad Grunden er til, at de smaa og de ringeste Lejligheder pr. m² er de dyreste i Leje. Svaret maa ganske naturligt blive det samme som altid, naar det drejer sig om den Slags Sager, nemlig at det afhænger af Tilbud og Efterspørgsel. Efterspørgselen efter smaa Lejligheder har altid været større end Tilbuddet. Naar det yderligere tages i Betragtning, at Fremstillingsprisen for Lejligheder i det sidste Tiaar er steget med 20—30 pCt., saa ser man, at Huslejen er fulgt helt godt med op i det nye Prisniveau. Men man ser ogsaa, at det er umuligt at bygge smaa Lejligheder til Samfundets økonomisk daarligst stillede, uden at der ydes offentligt Tilskud. En Rangement, hvorved der skete en Omflytning af økonomisk jævnt stillede Borgere fra gamle, men jævnt gode Lejligheder til mere moderne Lejligheder, saaledes at der i de gamle Lejligheder blev Plads til dem fra de allerdaarligste Lejligheder, vilde være meget ønskelig. Men skal en Sanering af usunde og daarligt byggede Kvarterer forberedes og gennemføres, maa Kommunerne snarest fremme et Boligbyggeri, svarende til disse Planer, det vil sige et Boligbyggeri til en saadan Pris, at de, der tvinges ud af de daarlige usunde Boliger, kan betale for den nye Bolig. Men hertil hører der som bekendt de tre Ting: Penge, Penge og atter Penge.

Hvorledes den foreslaede Lov skal